

SELETUSKIRI

regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Maaeluministri 25. novembri 2021. a määruse nr 74 „Põllumajanduslooma märgistamise ja registreerimise ning veisepassi väljastamise kord, põllumajanduslooma tapmisest ja hukkumisest ning kõrvaldamisest teavitamise kord ning identifitseerimisvahendi eemaldamise ja asendamise nõuded“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Maaeluministri 25. novembri 2021. a määruse nr 74 „Põllumajanduslooma märgistamise ja registreerimise ning veisepassi väljastamise kord, põllumajanduslooma tapmisest ja hukkumisest ning kõrvaldamisest teavitamise kord ning identifitseerimisvahendi eemaldamise ja asendamise nõuded“ (edaspidi *määrus nr 74*) muutmise“ eelnõu on välja töötatud veterinaarseaduse § 31 lõike 3 alusel.

Määrust nr 74 muudetakse eesmärgiga ajakohastada veisepassi väljastamise korda, lisada veisepassi elektrooniliselt väljastamise võimalus ja sellega seoses täpsustada veisepassi korduva taotlemise korda. Määruse nr 74 praegune sõnastus näeb ette, et veisepass väljastatakse veisepassi tellijale paber kandjal lihtkirjaga. Elektrooniliste veisepasside kasutuselevõtt aitab kiirendada veisepassi väljastamist ning samal ajal vähendada Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) kantavaid trüki- ja postikuluseid. Euroopa Liidu õigusega ei ole reguleeritud, millisel viisil peab pädev asutus veise identifitseerimisdokumendi väljastama. Elektrooniliste veisepasside kasutusele võtmine muudab veisepassi väljastamise nii veisepassi tellija kui ka väljastaja jaoks mugavamaks.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna loomatervise nõunik Enno Piisang (625 6289, enno.piisang@agri.ee). Eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Katrin Tuula (625 6166, katrin.tuula@agri.ee). Keeleliselt on eelnõu ja seletuskirja toimetanud sama osakonna peaspetsialist Leeni Kohal (5698 3427, leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Eelnõu § 1 punktiga 1 muudetakse määruse nr 74 § 5 lõiget 1.

Lõiget 1 täiendatakse võimalusega väljastada veisepass tellija taotlusel elektrooniliselt. Muudatuse kohaselt saab veisepassi tellija valida, kas ta soovib veisepassi väljastamist paber kandjal ja lihtkirjaga või elektrooniliselt *PRIA* e-teenuse keskkonna kaudu. Luuakse uus võimalus veisepassi elektroonilisel kujul väljastamiseks ning samas jääb alles võimalus väljastada veisepass ka paber kandjal trükikojast.

Uue sõnastuse kohaselt saadab *PRIA* veise Eestist väljaveo korral veisepassi vastavalt veisepassi tellija taotlusele loomapidaja või loomapidaja nimetatud looma Eestist väljaveo korraldaja postiaadressil lihtkirjaga või loomapidajale elektrooniliselt *PRIA* e-teenuse keskkonna kaudu,

välja arvatud juhul, kui on täidetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/429 (edaspidi *EL-i loomatervise määrus*) artikli 110 lõike 1 punktis b sätestatud tingimused.

EL-i loomatervise määruse artikli 110 lõike 1 punkti b kohaselt annab pädev asutus välja veiste identifitseerimisdokumente kõnealuste peetavate loomade liikmesriikidevahelise liikumise korral, nagu on nõutud artikli 112 punktis b, välja arvatud juhul, kui liikmesriigid vahetavad elektroonilisi andmeid teiste liikmesriikidega elektroonilise andmevahetussüsteemi kaudu. Komisjon on loonud veiste andmevahetussüsteemi Bovex https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/traces/modules_en ning PRIA on 2019. aastal selle süsteemiga liidestunud. Kui loomapidaja veis liigub Bovexiga liidestunud riiki (Belgia, Kreeka, Iirimaa, Itaalia, Läti, Holland, Hispaania), siis veisepassi ei ole vaja.

Seega väljastatakse elektrooniline veisepass loomapidaja soovil veise riigist väljaviimiseks. Elektroonilise veisepassi ajakohasuse tagamiseks on mõistlik kehtestada selle kehtivusajaks 14 päeva arvates veisepassi väljastamise päevast. Nimetatud kehtivusaja jooksul jõuab veis riigist väljaviimise korral sihtpunkti. Kehtivusaja sätestamisel on eeskujuks võetud teiste liikmesriikide rakenduspraktika, mille kohaselt antakse elektrooniline veisepass välja samuti kindla kehtivusajaga.

Veiste väljaveo korral on loomade komplekteerimisega ja riigist välja saatmisega seotud tegevused märgatavalt kiiremad kui lihtkirjaga veisepassi saatmine ning kohale jõudmine. Selle tõttu on veisepassi kättesaamine muutunud loomade Eestist väljaveo korraldamisel takistavaks asjaoluks ning on tekitanud asjatuid seisakuid veiste riigist väljaviimisel. Olukorra lahendamiseks on loomapidajad hakanud veisepassidel järel käima PRIA Tartu kontoris, kus on võimalik veisepasse kohapeal trükkida ning need kohe kätte saada. Määruses nr 74 eelkirjeldatud muudatuste tegemisel see vajadus ning takistavad asjaolud kaovad.

Eelnõu § 1 punktiga 2 täpsustatakse määruse nr 74 § 5 lõike 2 teise lause sõnastust. Kehtiva määruse nr 74 § 5 lõikes 2 on ette nähtud kord, millest tuleb juhinduda veisepassi kadumise, loetamatuks muutumise või selles vea avastamise korral. Sellistel juhtudel esitab loomapidaja või looma Eestist väljaveo korraldaja PRIA-le viie tööpäeva jooksul taotluse uue veisepassi saamiseks. Lõike 2 teises lauses on sätestatud nõue, et veisepassi loetamatuks muutumise või selles vea avastamise korral esitataks PRIA-le koos taotlusega ka veisepass. Sõnastust tuleb täpsustada ja viia see kooskõlla § 5 lõikes 1 kavandatud muudatustega, sest koos taotlusega uue veisepassi saamiseks on võimalik esitada olemasolev veisepass paber kandjal üksnes sellisel juhul, kui veisepass tellijale paber kandjal väljastati. Juhul, kui veisepass väljastati elektrooniliselt ja selles avastatakse viga, piisab uue veisepassi saamiseks taotluse esitamisest.

Täpsustatud sõnastuse kohaselt esitatakse veisepassi loetamatuks muutumise või selles vea avastamise korral töötlejale koos taotlusega ka veisepass, kui töötleja saatis selle isiku postiaadressil lihtkirjaga.

PRIA tegi augustis 2024. aastal Euroopa Liidu liikmesriikidele teabepäringu, et saada ülevaade veisepassisüsteemide toimimisest EL-is. Küsitluse eesmärk oli välja selgitada, kas liikmesriigid kasutavad elektroonilisi või paber kandjal veisepasse ning millised on nende süsteemide põhifunktsioonid ja arenguplaanid. Küsitlusele vastas kokku 20 liikmesriiki, kellest seitse (Austria, Belgia, Holland, Luksemburg, Poola, Taani ja Ungari) kasutavad juba elektroonilisi veiste identifitseerimisdokumente. Samuti on Läti praegu välja töötamas oma elektrooniliste veisepasside süsteemi. Mitmed teised liikmesriigid avaldasid huvi elektrooniliste lahenduste kasutuselevõtu vastu ja soovisid jagada kogemusi arendusprotsesside osas. See näitab selgelt, et üha rohkem riike liigub paber kandjal süsteemidelt üle elektroonilistele. Veiste väljaveo puhul kiirendab loomade komplekteerimist ja saatmist oluliselt, kui veisepassi ei saadeta lihtkirjaga. Seega aitab veisepassi elektroonilise väljastamise võimaluse lisandumine parandada veistega kauplemise protsessi laiemalt.

Eelnõu § 2 kohaselt jõustub määrus 1. aprillil 2025. a.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/429 loomataudide kohta, millega muudetakse teatavaid loomatervise valdkonna õigusakte või tunnistatakse need kehtetuks (loomatervise määrus) (ELT L 84, 31.03.2016, lk 1–208), ning komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/2035, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/429 seoses maismaaloomade pidamise ettevõtteid ja haudejaamu ning teatavate peetavate maismaaloomade ja haudemunade jälgitavust käsitlevate eeskirjadega (ELT L 314, 05.12.2019, lk 115–169).

4. Määruse mõjud

Määruse rakendamisega ei kaasne otseseid sotsiaalseid mõjusid ega mõjusid keskkonnale, regionaalarengule, haridusele, kultuurile, spordile, infotehnoloogiale ja infoühiskonnale ning siseturvalisusele. Samuti ei kaasne mõjusid riigikaitsele ega välissuhetele. Määruses kavandatud muudatused on tehnilist laadi.

Määruse rakendamisega kaasneb väheoluline mõju riigiasutuste töökorraldusele ja majandusele.

4.1. Mõju riigiasutustele

Elektrooniliste veisepasside kasutuselevõtt vähendab PRIA töökoormust, aitab kiirendada veisepassi väljastamise protsessi ning samal ajal vähendada trüki- ja postikuluseid. 2023. aastal väljastas PRIA veiste riigist välja liikumisel kokku 68 200 veisepassi, millest PRIA kontoris trükiti ja väljastati 10 188 ning trükikojas 58 012 veisepassi. Veisepasside printimisele ja lihtkirjaga saatmisele kulus PRIA-l majanduskulude eelarvest ühes aastas 17 500 eurot. Oluline mõju puudub.

4.2. Mõju majandusele

PRIA küsitles veiste riigist väljaveoga tegelevaid ettevõtjaid, et teada saada nende soove ja vajadusi seoses veisepassidega. Paljud ettevõtjad, kes käivad sageli PRIA Tartu kontoris veisepasside järel, olid huvitatud elektrooniliste veisepasside kasutuselevõtust. Näiteks Eesti Lihaveisekasvatavate Ühistu peab tipphooajal peaaegu iga päev Valgamaalt Karjanurme külast Tartus veisepasside järel käima, mis võtab edasi-tagasi sõiduks umbes kaks tundi. 2023. aastal käisid PRIA kontoris loomapidajad ja looma Eestist väljaveo korraldajad veisepassidel järel 679 korral. Veiste väljaveo korral on loomade komplekteerimise ja väljasaatmise protsess märgatavalt kiirem kui veisepassi kohalejõudmine lihtkirjaga. Selle tõttu on veisepasside kättesaamine muutunud loomade Eestist väljaveo korraldamisel takistavaks asjaoluks ning on tekitanud asjatuid seisakuid veiste riigist väljaviimisel.

Mõju on positiivne, kuna annab teatud loomapidajatele juurde paindlikkust loomadega kauplemisel ja aitab vältida ebavajalikke kulusid ning muudab loomade väljaveo kiiremaks.

Elektroonilised passid aitavad kaasa keskkonnasäästlikkusele, vähendades paberikulu, jäätmete teket ja süsiniku jalajälge. Paraneb loomade heaolu, kuna loomade veokis pidamise aeg lüheneb.

Kuna määrusel puudub oluline mõju, ei ole vaja koostada Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 65 lõike 2 kohast mõjude analüüsi ja esitada selle aruannet.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too kaasa lisategevusi ega -kulutusi riigieelarve vahenditest, samuti ei kaasne määruse rakendamisega tulusid. Määruse rakendamisega ei kaasne PRIA-le olulisi kulutusi veisepasside elektroonilise väljastamise protsessi jaoks lisaarenduste tegemiseks. PRIA on valmis alustama veisepasside elektroonilise väljastamisega.

6. Määruse jõustumine

Määruse jõustumine on kavandatud 1. aprillil 2025. a. Jõustumise tähtpäev on kavandatud arvestusega, et PRIA oleks valmis alustama veisepasside elektroonilist väljastamist.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile õigusaktide eelnõude infosüsteemi EIS kaudu ning arvamuse avaldamiseks PRIA-le ning Põllumajandus- ja Toiduametile.

Lisaks esitatakse eelnõu arvamuse avaldamiseks Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eestimaa Talupidajate Keskliidule, Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistule, Eesti Lihaveisekasvatajate Seltsile ja Eesti Lihaveisekasvatajate Ühistule.